

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ANNE-BABA TUTUMLARININ PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE, SOSYAL KAYGI DÜZEYLERİNE VE AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ¹

The Effect of the Parents' Attitudes on University Students' Problem-Solving Skills, Social Concerns and Academic Achievement

Ahmet KAYA²
Hasan BOZASLAN³
Gülten GENÇ⁴

Özet

Bu araştırmada; üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının öğrencilerin problem çözme becerilerine, sosyal kaygılarına ve akademik başarılarına etkisi incelenmiştir. Araştırmanın evrenini, 2010-2011 eğitim öğretim yılında Harran Üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrenciler, örneklemini ise Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi öğrencileri oluşturmuştur. Veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada; sosyal kaygı düzeyini belirlemek amacıyla "Sosyal Kaygı Ölçeği", problem çözme becerilerini belirlemek için "Problem Çözme Envanteri" ve öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyi ve tutumlarını ve akademik başarılarını belirlemek için de araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Veriler SPSS 16.0 programı ile analiz edilmiştir. Veriler analiz edilirken "Kruskal Wallis-H", "One Way Anova" testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, eğitim düzeyleri yüksek olan anne ve babaların demokratik tutumlara sahip olduğu, çocuklarının akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin yüksek olduğu ve sosyal kaygıların düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tutarsız ve ilgisiz anne-baba tutumlarına sahip anne-babaların çocuklarının akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin düşük, sosyal kaygı düzeylerinin ise yüksek olduğu bulunmuştur. Otoriter tutum sergileyen anne babaların çocuklarının sosyal kaygı düzeyinin ve akademik başarılarının yüksek olduğu ve koruyucu tutum sergileyen anne

¹ Bu makale "2. Uluslararası Eğitimde Yeni Eğilimler ve Yansımaları Konferansı (2nd International Conference On New Trends In Education and Their Implications), 27-29 April 2011, Antalya-Turkey." konferansında sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş şeklidir.

² Yrd.Doç.Dr.; Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Şanlıurfa. ahmetkaya@harran.edu.tr

³ Öğr.Gör.; Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Şanlıurfa. hbozaslan@gmail.com

⁴ Okutman Dr.; İnönü Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Malatya. ggenc@inonu.edu.tr

babaların çocuklarının da problem çözme becerilerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Kaygı, Problem Çözme, Ana-Baba Tutumu ve Akademik Başarı.

Abstract

In this study, the effect of the parents' attitudes on university students' problem-solving skills, social concerns and academic achievement were investigated. The population of study was university students studying at the University of Harran during 2010-2011 academic year. The sample consisted of students attending the Faculty of Education and Science and Literature in this university. A questionnaire was used to collect data. In order to determine the level of social anxiety, a "Social Anxiety Scale", for problem-solving skills a "Problem Solving Inventory" and to determine the effect of students' parents educational level and their attitudes on students' academic achievement a "Personal Information Form" which was developed by the researcher was used. The data were analyzed with the SPSS 16.0 program. While analyzing the data Kruskal-Wallis H, One Way Anova tests were used. The results of the study indicated that students' showing higher academic achievement, problem solving skills and lower social anxiety have parents with higher education and more democratic attitudes toward their children. In addition, children having parents with inconsistent and careless attitudes were found low problem-solving skill, low academic achievement and high levels of social anxiety. Moreover, children having parents' with authoritarian attitude were found high academic achievement level and high social anxiety. Lastly, children having parents' with protective attitude were found low problem-solving skills.

Key Words: Social anxiety, problem solving, parents attitude and academic achievement.

Giriş

Aile içinde çocuğun gözlemediği her davranış onun ileriki yaşamında göstereceği davranışa temel oluşturabilmektedir. Ailede çocuğa karşı gösterilen ve takınılan tutumlar, aile yapısıyla birlikte çocuğun kişilik gelişimi üzerinde oldukça büyük rol oynamaktadır.

Ana-baba tutumları en genel olarak: demokratik, otoriter ve ilgisiz ana-baba tutumları olarak gruplandırılabilir. Ana-babanın tutumları çocuk için rol modeli oluşturmakta ve bu durum çocuğun yaşamında önemli rol oynamaktadır. Çocuk, yetişme çağına ana-babasıyla özdeşim kurarak, kişiliğinin ve karakterinin temellerini oluşturmaya başlar. Ana-baba tutumlarıyla özdeşim kuran çocuk, ebeveynleri ile benzer tutumları sergilemeye başlar ve bu durum yaşamının tümünü etkiler. Ana-babaların çocuklarına karşı gösterdikleri sağlıklı tutum, çocuğun da kendisiyle barışık bir birey haline gelmesinde en önemli etkenlerden biri olarak sayılabilir. Aksi durum ise kendisiyle bile barışık olmayan ve toplumun başına problem olan bireylerin toplumdaki sayısının artması sonucunu doğurur.

Ana-baba tutumları genel olarak şöyle sıralanabilir (Yavuzer, 1997):

1. Otoriter Anne-Baba Tutumu,
2. İlgisiz ve Kayıtsız Anne-Baba Tutumu,

3. Serbest Anne-Baba Tutumu (Çocuk Merkezci Aile),
4. Dengesiz ve Kararsız Anne-Baba Tutumu,
5. Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu,
6. Mükemmeliyetçi Anne-Baba Tutumu,
7. Kabul Edici, Güven Verici ve Demokratik Anne-Baba Tutumu.

1. Otoriter Anne-Baba Tutumu: Çocuğu kendi ideallerine göre yetiştirme arzu ve isteğinde olan ana baba bu sonucu elde edebilmek adına çoğunlukla çocuğuna katı, otoriter bir tutum içerisinde davranır. Bu tür ailelerin sonuca ulaşmadaki en büyük kozu onların sık sık cezaya başvurmalarıdır. Çocuğa sağlanan haklar en aza indirgenmiş bir durumdadır.

Ana baba tarafından bu tür bir duruma maruz bırakılan çocuklar; aşağılık duygusu içerisinde olurlar ayrıca çekingen, içine kapanık, hata yapmaktan korkan, aşırı hassas bir karakter yapısına sahip olurlar.

2. İlgisiz ve Kayıtsız Anne-Baba Tutumu: Bu tür ana babalar çocuğun isteklerine hiçbir denetim ve sınırlama getirmezler. İlgisiz ana-babalar çocuklarını aşırı ihmal ederler ve onların ilgi ve gereksinimlerine karşı kayıtsız davranırlar. Bu durumda çocuğun agresif bir davranış içerisinde olmasına sebebiyet verir. Sevgisiz ortamda büyüyen çocuğun çevresinden tek isteği, aileden birazcık şefkat görebilmek, dikkat çekmek ve onlara varlığını ispatlayabilmektir. Sonraki aşamalarda evde bulunamayan sevgi dışarıda aranmaya çalışılacaktır. Aileden uzaklaşma olacak ana babanın ona ihtiyacı olunan zamanlarda da artık o bu duruma ilgisiz kalacaktır.

3.Serbest Anne -Baba Tutumu (Çocuk Merkezci Aile) : Bu tür ana babalar çocuğu aşırı serbest bırakarak onun denetimsiz ortamda başına buyruk yetişmesine zemin hazırlarlar. Ana babanın isteklerinden çok çocuğun istekleri ön plandadır. Bu duruma, ailede çocuğun tek çocuk olması durumunda daha sık rastlanır. Çocuk adeta ailedeki tek inisiyatif sahibi kişi konumundadır. Çocuğun böylesine bir ortamda yetiştiriliyor olması onu doyumumsuz bir birey haline getirecektir. Çocuk böyle bir karakter yapısıyla antisosyal bir kişilik özelliği sergileyecek ve bencil, sorumsuz, çabuk kızan ve darılan, sabırsız, gururlu, kibirli, kendini beğenen şımarık, her dediğinin anında olmasını isteyen davranış özellikleri gösterebilirler. Bu tür çocuklar sosyal ortama uyum sağlamakta güçlük çekerler. Gerçeklerle karşılaştıklarında ve her dediğinin olmadığını görünce hayal kırıklığına uğrayarak kendi iç kabuğuna çekilirler.

4.Dengesiz ve Kararsız Anne -Baba Tutumu: Bu tür ana babalar çocuk eğitiminde kararsızlık içerisindeyler. Birinin doğru olarak gördüğü durum diğeri tarafından yanlış olarak değerlendirilmekte bu durum da çocuğu kelimenin tam anlamıyla iki arada bir derede bırakarak çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Neyi, nerede ve ne zaman yapacağını bilemeyen bir çocuk; yumuşak huylu, ılımlı, ürkek, söz dinleyen, pasif bir kişilik veya kendini ispatlamaya çalışan, sinirli, kavgacı, çabuk öfkelenen, tepkisel bir kişilik yapısı geliştirebilir.

5. Aşırı Koruyucu Anne -Baba Tutumu: Bu tür ana babalar, el bebek gül bebek büyüttükleri çocuklarını aşırı bir kontrol ortamı içerisinde büyütürler. Anne baba adeta çocukların üzerlerine titrerler. Ana baba

tarafından oluşturulmuş yapay bir akvaryumda yetişen çocuklar çevreye ve hayata uyum sağlamakta sürekli güçlük yaşarlar. Diğer insanlara karşı güvensiz bir tutum içerisinde yaklaşır. Böyle bir ortamda büyüyen çocuklar aileden uzak yaşayamazlar, çoğunlukla mutsuz olurlar, kendilerini önemli işleri yapacak güçten de yoksun görürler. Yenilgiyi baştan kabul etmiş bir halleri vardır. Öğrenilmiş çaresizlik durumu onların en belirgin vasıfları haline gelmiştir.

6.Mükemmeliyetçi Anne -Baba Tutumu: Bu tür ana babalar, kendilerinin ulaşamadıkları ideallere çocuklarının kapasitesine bakmadan ulaşmasını isterler. Her alanda başarılı olmak çocuğun üzerine ağır yük olarak bindirilir. Çocuk çocukluğunu yaşayamaz, sağlıklı bir kişilik gelişimine sahip olamaz. Sevgi ve nefret karışımı duygular içerisinde olur. Anne baba çocukta beklentileri hakkında doyumsuz oldukları için çocuk da doyumsuz olur. Çocuk nerede duracağını bilmez bir haldedir ve son noktayı başta ana baba olmak üzere başkaları koyar. Her işinde bu tür baskılar nedeniyle en iyi olmayı ister fakat istenilen seviyeyi yakalayamayınca da hayal kırıklığı yaşar.

7.Kabul Edici, Güven Verici ve Demokratik Anne -Baba Tutumu: Bu tür ana baba tutumlarında çocuğa karşı ebeveyn tarafından içten ve derin bir sevgi duyulur. Çocuğa karşı olumlu rol modeli oluşturan bu tür ana babalar çocuklarına sorunlarının çözümü konusunda rehberlik yaparlar. Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine her zaman saygı gösterilir. Aile bireyi olarak çocuğun da fikri önemlidir. Ana babalar çocuğun yaşına göre bazı kararlarını kendisinin almasını sağlarlar. En sağlıklı ana baba tutumu da bu esnek yapıya sahip ana baba tutumudur. Bu tutumu kayıtsız ve şartsız gösteren ana babaların çocukları aşağıda sayılan olumlu kişilik özelliklerine sahip olurlar.

Demokratik ve güven verici bir ortamda yetişen çocuk; kendine ve çevresine saygılı ve duyarlı, kendi sınırlarını bilen, hoşgörülü, açık fikirli, girişken, yaratıcı, aktif, kendi inandıklarını sonuna kadar savunabilen, fikirlerini serbestçe söyleyebilen, başkalarının fikirlerine saygı duyan, fikirleri doğrultusunda hareket eden, kişilik yapısı ve davranışları açısından dengeli, sorumluluk duygusu gelişmiş, kurallara ve otoriteye karşı körü körüne bağlı olmayan uyumlu bir birey olarak yetişir. Dolayısıyla ancak bu esnek yaklaşım içinde bedensel, zihinsel ve sosyal açıdan sağlıklı bireyler yetişebilir.

Sosyal Kaygı

Sosyal kaygı, kaçınma ya da bir eylemin gerçekleştiği durumlarda sıkıntı duyma, kişinin olağan günlük işlerini, mesleki ya da eğitimle ilgili işlevselliğini, toplumsal etkinliklerini ya da kişilerarası ilişkilerini bozan durum, şeklinde tanımlanmaktadır (First, Frances, Pincus, 1999).

Sosyal kaygılı kişiler genellikle utangaç ve içe dönüktürler, sosyal değildirler, normal göz temasından kaçınırlar ve az konuşurlar. Kendilerine bir şey sorulmadıkça çok konuşmazlar, dikkatin üzerlerinde toplanmasından hoşlanmazlar. Grup içinde çok ender konuşurlar, iltifatları çok sessizce geçirirler. Korku ya da kaçınma davranışlarının yaşamlarında önemli bir yeri vardır (Mansell-Clarck, 1999).

Nezlek (1999)'e göre sosyal kaygılı kişiler için en önemli korkulardan biri olan reddedilme/kabul görmeme korkusu kaygı oluşturan etkilerin başında gelmektedir.

Sosyal kaygı (fobi) bozukluğu ise; kişinin başkalarının yanında küçük düşeceği, sıkıntı ya da utanç duyacağı bir davranışta bulunacağı korkusudur. Bu kişiler başkaları ile etkileşimde bulunmayı gerektiren ya da herhangi bir eylemi başkalarının yanında yapmalarını gerektiren durumlardan korkarlar ve bunlardan olabildiğince kaçınmaya çalışırlar. Örneğin, genel yerlerde yemek yemekten, telefon konuşmaları yapmaktan, genel tuvaletleri kullanmaktan, başkalarının yanında adlarını yazmaktan ya da imza atmaktan yoğun bir utanç, aşağılanmışlık duygusu ve korku duyarlar (Öztürk, 2004).

Sosyal ortamlardan kaçınma davranışına neden olarak, diğer fobilerin aksine kadınlarda ve erkeklerde eşit oranda görülür ve genellikle düşük özsaygı ve eleştirilme/reddedilme korkusu ile birlikte gelişir. Kaçınma sıklıkla çok belirgindir ve ağır olgularda tam bir sosyal çekilmeye neden olabilir (WHO, Çev. Çuhadaroğlu ve diğ., 1993).

Sosyal kaygılı kişilerde sık görülen korkular; başkalarının önünde konuşma, yemek yeme, görüşmelere ve toplantılara katılma olabilir. Bu kişiler aynı zamanda yaşadıkları kaygıyı diğer insanların anlayacağından ve gülünç duruma düşeceklerinden korkarlar. Ayrıca, olumsuz biçimde değerlendirilmeye ve reddedilmeye karşı aşırı duyarlılıkları vardır (Friedland-Keinan, 1999).

Problem Çözme

Bingham (1998)'in tanımına göre "Problem, bilinen ya da belirsiz unsurları içeren bir durum sonucu meydana gelir. Bu unsurların tamamıyla bilinmez oluşu, bireyin mevcut problemlere karşı duyarlılığını engeller".

Her insan hayatı boyunca sürekli olarak çeşitli problemlerle karşı karşıya gelmektedir. Başka bir deyişle insanın hayatı çözülmesi gereken değişik biçim ve yapıda problemlerle doludur. Aslında insanın hayatı problemler ve bunların çözümü ile bir anlam kazanmaktadır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999).

Cüceloğlu'nun probleme bakış açısı şöyledir: "Yaşam bir dizi problemin çözümlerini gerektirir. Problem, bireyin varmak istediği bir amaca ulaşmasına ket vuran engeller var olduğu zaman ortaya çıkar. Problemler uzun süreli, kısa süreli, basit veya karmaşık olabilir" (Cüceloğlu, 1997).

Bazı problemler basit bir yapıya sahip olabilirken bazılarının da çok karmaşık bir yapıya sahip olduğu görülebilmektedir. Bazı problemler duygu yüklü bazıları bilişsellik bazıları da hepsinin bileşimine sahip olabilir. Günlük yaşamda sık sık karar verme güçlükleri, büyük sorumluluk gerektiren işler, çelişen amaçlar, çeşitli engellenmeler ve ihtiyaçların karşılanmaması problemleri ile karşılaşılabilir (Basmacı, 1998).

Günümüz insanı, giderek karmaşıklaşan toplum içinde kendini sürekli problemlerle karşı karşıya bulmaktadır. Bu problemlerin sebepleri çok fazladır, ancak bazı başlıklar sıralanmaktadır: "Hızlı kültürel değişim, bir

yandan çağdaşlaşma bir yandan da geleneksel değer sistemi ve yaşam biçiminin korunmaya çalışılması, hızlı kentleşme, sanayileşme, teknolojinin ulaşılmaz hızı, genel eğitim yetersizlikleri, ülke içinde giderek artan ideolojik, dinsel, etnik çatışmalar, yozlaşma ve yolsuzluklar, aile bölünmeleri ve daha birçok neden problemlerimizi artırmaktadır” (Öztürk, 2004).

Karmaşık problemler bazen psikolojik gelişme için bir olanak sağlayabilir, bazen de psikolojik rahatsızlıklara neden olabilirler (Taylan, 1990).

Aslan (2001)’ın ifadesine göre: “Etkili problem çözme, esnek ve kolay uyum sağlamayı ve problem çözmek konusunda amaca ulaşabilmek için uygun metotları geliştirebilmeyi içerir. Etkili bir problem çözme becerisi, kişisel ve kişiler arası oluşan problemlerin engelleyici etkisini yok etmenin yanında, duygusal stresin olumsuz etkisini azaltmada da önemli bir başa çıkma mekanizması olarak görev yapmaktadır. Problemlerini etkili çözemeyen bireylerin, etkili problem çözme becerisine sahip bireylere göre, daha fazla kaygılı ve güvensiz oldukları ve daha fazla duygusal problemleri oldukları ortaya çıkmıştır”.

Değişim ya da gelişmenin yeni ihtiyaçlar doğurduğu, bunun da yaşamın bir parçası olduğu ve gelişim adına problemlerin çözülmesi gerektiği de bilinmelidir (Sonmaz, 2002).

Problem çözme her aşamasında farklı yetenek ve beceriler gerektirdiğinden, en yüksek düzeydeki zihinsel süreçlerden birisidir. İnsanlığın gelişimi ve refahı bu becerinin geliştirilmesine bağlıdır. Fakat her şeyden önce kişinin bireysel problem çözme becerilerinin geliştirilmesi gereklidir. Çünkü insan, çevresi ve sorunlarıyla kendi gücü çerçevesinde uğraşmak durumundadır (Fidan, 1985).

Akademik Başarı

Akademik başarı, çoğunlukla bilişsel beceri ve yeterliliği ölçmeye yarayan ve derslerde gösterilen performansın betimlenmesine dayanmaktadır. Bu performansın gerçekten ölçülüp ölçülemediği ise oldukça farklı ve ayrıca ele alınması gereken bir olgu olarak düşünülmelidir (Yapıcı, 2004).

Derslerde, kendisinden istenileni yerine getiren, notlarını yüksek tutan, ders çalışma niteliği ile öne çıkan öğrenci akademik açıdan başarılıdır. Akademik başarı gösteren öğrenci, bu özelliğiyle sürekli ön planda tutulur. Akademik başarısı yüksek öğrenci, kendisini önemli ve değerli hisseder ve sosyal kabullenme açısından avantajlı bir duruma gelebilir. Bunun zıddı olarak, akademik başarısı düşük öğrenci, kendini değersiz ve önemsiz hisseder. Sosyal bir varlık olarak kabullenme güçlükleri yaşayabilir (Yapıcı ve Yapıcı, 2005).

Sonuç olarak özetle şöyle söylenebilir; aile tutumları sosyal kaygının oluşmasına sebeptir veya engeldir. Örneğin; olumlu bir ana baba tutumuna sahip aile ortamında yetişen bireyler sosyal kaygıdan uzak bireyler olarak yetişeceklerinden problemlerini etkin ve akılcı bir şekilde çözme yeteneğine sahip olacaklarından, akademik başarıya ulaşma konusunda da yetkin bir

özelliğe sahip olacaklardır. Aksi durumda ise problemlerini çözemeyen, sürekli olarak sosyal kaygı taşıyan ve kendini ifade edememesi nedeniyle de akademik başarıyı yakalayamayan bireylerin varlığı gündeme gelecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; ana-baba tutumlarının üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı düzeyleri, problem çözme becerileri ve akademik başarıları üzerindeki etkisini belirlemektir.

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumları ile sosyal kaygı, problem çözme, akademik başarı arasında bir ilişkinin olup olmadığını test etmeyi amaçlayan ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. İlişkisel tarama modelleri ise iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2004).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2010-2011 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan Harran Üniversitesi öğrencileri oluşturmuştur. Örneklemi ise Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesinde öğrenim görmekte olup öğretmenlik formasyon eğitimi alan 650 öğretmen adayından tesadüfi örnekleme yoluyla belirlenen 305 öğrenci oluşturmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler toplanırken; sosyal kaygı düzeyini belirlemek için "Sosyal Kaygı Ölçeği", problem çözme becerilerini belirlemek için "Problem Çözme Envanteri" ve öğrencilerin anne baba eğitim düzeyini, öğrencilerin akademik başarılarını ve anne baba tutumu ile ilgili bilgilerini belirleyebilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Sosyal Kaygı Ölçeği; Palancı (2004) tarafından üniversite öğrencilerinin yaşadığı "sosyal kaygı" içerikli problemleri belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 30 maddeden oluşmaktadır. Test Likert tipi 0-4 aralığında beşli derecelendirmeye sahiptir. Alınan puanların yükselmesi, sosyal kaygı düzeyinin yükseldiğini göstermektedir. Problem Çözme Envanteri; 35 maddeden oluşan 6'lı Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puan, problem çözme becerisinin düşük olduğu; düşük puan ise problem çözme becerisinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Palancı, 2004). Anne baba tutumlarının belirlenmesi; kişisel bilgi formunda yer alan açıklamalara göre öğrenci tarafından belirlenmektedir. Akademik başarı ise öğrencilerin bulunduğu sınıf düzeyinin not ortalamalarına göre belirlenmektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Değerlendirmenin ilk bölümünde Sosyal Kaygı Ölçeği, Problem Çözme Envanteri, Kişisel Bilgi Formu'ndaki anne baba tutumları, akademik başarı ve diğer veriler bilgisayar ortamında sınıflandırılmıştır. Veri toplama araçlarından elde edilen veriler SPSS 16.00 paket programına aktarılmıştır. Problem çözme, sosyal kaygı ve akademik başarının anne baba tutumlarına göre farklılaşmasının anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizi sonucunda anlamlı fark bulunduğu farkın kaynağını belirlemek amacıyla Scheffe testinden yararlanılmıştır. Ayrıca anne baba tutumları ile anne babanın eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı, problem çözme, akademik başarı puanları ve anne-babalarının eğitim düzeylerinin anne baba tutumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

3.1. Anne Baba Tutumlarına Göre Bulgular

3.1.1. Aile Tutumlarına İlişkin Bilgiler

Tablo 1. Aile Tutumları için Frekans ve Yüzde Değerleri

Aile Tutumları	N	Yüzde Değerleri (%)
Otoriter	62	20.3
Demokratik	63	20.7
İlgisiz	59	19.3
Koruyucu	60	19.7
Tutarsız	61	20.0

Tablo 1'de görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin aile tutumlarının %20.3'ü otoriter, %20.7'si demokratik, %19.3'ü ilgisiz, %19.7'si koruyucu ve % 20'si tutarsız olduğu görülmektedir.

3.1.2. Anne-Baba Tutumları ve Eğitim Düzeyleri

Tablo 2'de görüldüğü gibi anne-babanın tutumlarının anne-babanın eğitim düzeyleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda annenin eğitim düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=95,424$; $sd=4$; $.05$). Ayrıca babanın eğitim düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki farkta Kruskal Wallis-H sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=89,434$; $sd=4$; $.05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U

uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın anne ve babaların eğitim durumlarına göre demokratik tutuma sahip aileler lehine gerçekleştiği belirlenmiştir.

Tablo 2. Anne-Baba Tutumları ve Anne-Babanın Eğitim Düzeylerine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Aile Tutumu	N	Sıralar Ortalaması	Sd	Kruskal Wallis H		Fark Olan Gruplar
					X ²	p	
Anne Eğitim Durumu	Otoriter	61	132,50	4	95.424	.00	Demokratik - Otoriter Demokratik-İlgisiz Demokratik-Koruyucu Demokratik-Tutarsız
	Demokratik	59	252,23				
	İlgisiz	60	123,61				
	Koruyucu	62	131,08				
	Tutarsız	63	121,34				
	Total	305					
Baba Eğitim Durumu	Otoriter	62	126,44	4	89.434	.00	Demokratik - Otoriter Demokratik-İlgisiz Demokratik-Koruyucu Demokratik-Tutarsız
	Demokratik	63	266,77				
	İlgisiz	59	111,03				
	Koruyucu	60	139,46				
	Tutarsız	61	116,41				
	Total	305					

3.1.3. Aile Tutumları ve Sosyal Kaygı

Tablo 3. Aile Tutumları ve Sosyal Kaygı Düzeyleri

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	110676,24	4	27669,06	194.44	,000	Otoriter-Demokratik, Demokratik-İlgisiz,
Gruplariçi	42690.29	300	142.30			Demokratik-Koruyucu, Demokratik-Tutarsız
Toplam	153366.53	304				

Tablo 3’de de görüldüğü üzere, aile tutumlarının sosyal kaygıya etki ettiği görülmüştür. Dolayısıyla aile tutumları ile sosyal kaygı arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p < .005$). Bu farklılığın hangi aile tutumları arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda; otoriter tutum ($\bar{X}=72.33$) ile demokratik tutum ($\bar{X}=26.49$) arasında

demokratik tutumun lehine, demokratik tutum ($\bar{x}=26.49$) ile ilgisiz tutum ($\bar{x}=74.57$) arasında demokratik tutumun ($\bar{x}=26.49$) lehine, demokratik tutum ($\bar{x}=26.49$) ile koruyucu tutum ($\bar{x}=70.58$) arasında demokratik tutumun lehine, demokratik tutum ($\bar{x}=26.49$) ile tutarsız tutum ($\bar{x}=75.85$) arasında demokratik tutumun lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür.

3.1.4. Aile Tutumları ve Problem Çözme

Tablo 4. Aile Tutumları ve Problem Çözme

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	229179,60	4	57294,90	96,92	,000	Demokratik-Otoriter,
Gruplariçi	177332,83	300	591,10			Demokratik-İlgisiz,
						Demokratik-Koruyucu,
						Demokratik-Tutarsız
Toplam	406512,44	304				

Tablo 4'de de görüldüğü üzere, aile tutumlarının problem çözme becerilerine etki ettiği görülmüştür. Dolayısıyla aile tutumları ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<.005$). Bu farklılığın hangi aile tutumları arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda; demokratik tutum ($\bar{x}=46.79$) ile otoriter tutum ($\bar{x}=115.24$) arasında demokratik tutumun lehine, demokratik tutum ($\bar{x}=46.79$) ile ilgisiz tutum ($\bar{x}=116.51$) arasında demokratik tutumun lehine, demokratik tutum ($\bar{x}=46.79$) ile koruyucu tutum ($\bar{x}=117.30$) arasında demokratik tutumun lehine, demokratik tutum ($\bar{x}=46.79$) ile tutarsız tutum ($\bar{x}=106.26$) arasında demokratik tutumun lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür.

3.1.5. Aile Tutumları ve Akademik Başarı

Tablo 5. Aile Tutumları ve Akademik Başarı

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	201,385	4	50.346	78,437	,000	Otoriter-İlgisiz,
Gruplariçi	192,562	300	,642			Otoriter- Koruyucu,
						Otoriter- Tutarsız
						Demokratik-Koruyucu,
						Demokratik-Tutarsız
Toplam	393,948	304				Demokratik-İlgisiz

Tablo 5’de de görüldüğü üzere, aile tutumlarının akademik başarıya etki ettiği görülmüştür. Dolayısıyla aile tutumları ile akademik başarı arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<.005$). Bu farklılığın hangi aile tutumları arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda; otoriter tutum ($\bar{x}=4.91$) ile ilgisiz tutum ($\bar{x}=3.23$) arasında otoriter tutumun lehine, otoriter tutum ($\bar{x}=4.91$) ile koruyucu tutum ($\bar{x}=3.60$) arasında otoriter tutumun lehine, otoriter tutum ($\bar{x}=4.91$) ile tutarsız tutum ($\bar{x}=3.13$) arasında otoriter tutumun lehine, demokratik tutum ($\bar{x}=4.96$) ile ilgisiz tutum ($\bar{x}=3.23$) arasında demokratik tutumun lehine, demokratik tutum ($\bar{x}=4.96$) ile koruyucu tutum ($\bar{x}=3.60$) arasında demokratik tutumun lehine, demokratik tutum ($\bar{x}=4.96$) ile tutarsız tutum ($\bar{x}=3.13$) arasında demokratik tutumun lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Tablo 6. Problem Çözme Envanteri

Problem Çözme Envanteri	\bar{X}	Std. Hata	N
1. Bir sorunumu çözmek için kullandığım çözüm yolları başarısız ise bunların neden başarısız olduğunu araştırmam.	3,33	0,0861	305
2. Zor bir sorunla karşılaştığımda ne olduğunu tam olarak belirleyebilmek için nasıl bilgi toplayacağımı uzun boylu düşünmem.	3,34	0,0778	305
3. Bir sorunumu çözmek için gösterdiğim ilk çabalar başarısız olursa o sorun ile başa çıkabileceğimden şüpheye düşerim.	3,44	0,0942	305
4. Bir sorunumu çözdükten sonra bu sorunu çözerken neyin işe yaradığını, neyin yaramadığını ayrıntılı olarak düşünmem.	3,32	0,0914	305
5. Sorunlarımı çözme konusunda genellikle yaratıcı ve etkili çözümler üretebilirim.	3,46	0,0937	305
6. Bir sorunumu çözmek için belli bir yolu denedikten sonra duru ve ortaya çıkan sonuç ile olması gerektiğini düşündüğüm sonucu karşılaştırırım.	3,50	0,0896	305
7. Bir sorunum olduğunda onu çözebilmek için başvurabileceğim yolların hepsini düşünmeye çalışırım.	3,31	0,0862	305
8. Bir sorunla karşılaştığımda neler hissettiğimi anlamak için duygularımı incelerim.	3,16	0,0775	305
9. Bir sorun kafamı karıştırdığında duygu ve düşüncelerimi somut ve açık-seçik terimlerle ifade etmeye uğraşmam.	3,47	0,0931	305
10. Başlangıçta çözümünü fark etmesem de sorunlarımın çoğunu çözmeye yeteneğim vardır.	3,33	0,0788	305
11. Karşılaştığım sorunların çoğu, çözebileceğimden daha zor ve karmaşıktır.	3,44	0,0947	305
12. Genellikle kendimle ilgili kararları verebilirim ve bu kararlardan hoşnut olurum.	3,32	0,0790	305
13. Bir sorunla karşılaştığımda onu çözmek için genellikle aklıma gelen ilk yolu izlerim.	3,46	0,0936	305
14. Bazen durup sorunlarım üzerinde düşünmek yerine	3,21	0,0776	305

gelişigüzel sürüklenip giderim.			
15. Bir sorunla ilgili olası çözüm yolları üzerinde karar vermeye çalışırken seçeneklerimin başarılı olasılığını tek tek değerlendirmem.	3,43	0,0945	305
16. Bir sorunla karşılaştığımda, başka konuya geçmeden önce durur ve sorun üzerinde düşünürüm.	3,30	0,0791	305
17. Genellikle aklıma ilk gelen fikir doğrultusunda hareket ederim.	3,47	0,0931	305
18. Bir karar vermeye çalışırken her seçeneğin sonuçlarını ölçer, tartar, birbirleriyle karşılaştırır, sonra karar veririm.	3,19	0,0777	305
19. Bir sorunumu çözmek üzere plan yaparken o planı yürütebileceğime güvenirim.	3,43	0,0944	305
20. Belli bir çözüm planını uygulamaya koymadan önce nasıl bir sonuç vereceğini tahmin etmeye çalışırım.	3,15	0,0707	305
21. Bir soruna yönelik olası çözüm yollarını düşünürken çok seçenek üretmem.	3,11	0,0827	305
22. Bir sorunumu çözmeye çalışırken sıklıkla kullandığım bir yöntem; daha önce başıma gelmiş benzer sorunları düşünmektir.	3,26	0,0675	305
23. Yeterince zamanım olur ve çaba gösterirsem karşılaştığım sorunların çoğunu çözebileceğime inanıyorum.	3,28	0,0884	305
24. Yeni bir sorunla karşılaştığımda ortaya çıkabilecek sorunları çözebileceğime inanıyorum.	3,15	0,0707	305
25. Bazen bir sorunu çözmek için çabaladığım halde, bir türlü esas konuya giremediğim ve gereksiz ayrıntılarla uğraştığım duygusunu yaşarım.	3,50	0,0959	305
26. Ani kararlar verir ve sonra pişmanlık duyarım.	3,49	0,0908	305
27. Yeni ve zor sorunları çözebilme yeteneğime güveniyorum.	3,46	0,0975	305
28. Elimdeki seçenekleri karşılaştırırken ve karar verirken kullandığım sistematik bir yöntem vardır.	3,38	0,0965	305
29. Bir sorunla başa çıkma yollarını düşünürken çeşitli fikirleri birleştirmeye çalışmama.	3,45	0,1002	305
30. Bir sorunla karşılaştığımda bu sorunun çıkmasında katkısı olabilecek benim dışındaki etmenleri genellikle dikkate almam.	3,11	0,0756	305
31. Bir konuyla karşılaştığımda ilk yaptığım şeylerden biri, durumu gözden geçirmek ve konuyla ilgili olabilecek her türlü bilgiyi dikkate almaktır.	3,09	0,0835	305
32. Bazen duygusal olarak öylesine etkilenirim ki, sorunumla başa çıkma yollarından pek çoğunu dikkate bile almam.	3,28	0,0888	305
33. Bir karar verdikten sonra, ortaya çıkan sonuç genellikle benim beklediğim sonuca uyar.	3,04	0,0681	305
34. Bir sorunla karşılaştığımda, o durumla başa çıkabileceğimden genellikle pek emin değilimdir.	3,54	0,0881	305
35. Bir sorunun farkına vardığımda, ilk yaptığım şeylerden biri, sorunun tam olarak ne olduğunu anlamaya çalışmaktır.	3,42	0,0962	305

Tablo 7. Sosyal Kaygı Ölçeği

Sosyal Kaygı Ölçeği	\bar{X}	Std. Hata	N
1. Sorulan soruların cevabını bilsem dahi cevaplamaktan çekinirim.	2,41	0,7375	305
2. Birisiyle konuşurken göz göze gelmekten kaçınırım.	2,40	0,6676	305
3. Ancak basit işlerde başarılı olabilirim.	2,36	0,6273	305
4. Hatalı davranmamak için kendimi sürekli kontrol ederim.	2,39	0,7954	305
5. Küçük düşmekten daha kötü hiçbir şey olamaz.	2,24	0,7128	305
6. Birisiyle konuşurken yüzüm kızarır.	2,38	0,6470	305
7. Önemli birisiyle konuşurken sesimin titremesine engel olamam.	2,43	0,7861	305
8. Bana bakılırken bir şey yapamam.	2,42	0,7863	305
9. Beğenilecek bir tarafımın olmadığını düşünüyorum.	2,37	0,6695	305
10. İnsanların beni kabul etmeleri için hata yapmamalıyım.	2,28	0,6322	305
11. Hata yaparsam insanlarla olan iyi ilişkilerim bozulur.	2,31	0,8346	305
12. Karşı cinsten birisiyle konuşurken zorlanırım.	1,89	0,6956	305
13. Konuşurken hata yapmamaya özen gösteririm.	1,88	0,6954	305
14. Fiziksel görüntümden genel olarak memnun değilim.	2,28	0,6322	305
15. Başkalarının beni beğeneceği şekilde davranmaya özen gösteririm.	1,60	0,5957	305
16. Kalabalık bir ortamda bir şeyi yaparken herkesin bana baktığını düşünürüm.	1,84	0,5347	305
17. Hep yanlış anlaşılmaktan korkarım.	2,14	0,0652	305
18. Reddedilmek benim için küçük düşmek demektir.	1,99	0,0702	305
19. Ya hata yaparsam endişesiyle birçok davranışımı ertelediğim olur.	2,01	0,0746	305
20. Başkaları tarafından eleştirilmekten korkarım.	2,23	0,0827	305
21. Büyük ve lüks bir mağazadan fiyat sormaya çekinirim.	2,07	0,0718	305
22. Geç kaldığımda sınıfa girmekte zorlanırım.	2,06	0,0701	305
23. Hiçbir şeye yaramadığımı düşünüyorum.	2,29	0,0844	305
24. Yeni tanıştığım insanlarla konuşacak bir şey bulmakta güçlük çekerim.	1,94	0,0714	305
25. Sınıf karşısında konuşmakta güçlük çekerim.	2,18	0,0790	305
26. Toplu ortamlarda kalabalığa karışmak yerine bir kişi ile sohbet etmeyi tercih ederim.	1,65	0,0762	305
27. Anlamadığım şeyleri başkalarına sormaktan çekinirim.	1,49	0,0794	305
28. Bildiğim bir konu hakkında dahi olsa kalabalık önünde konuşmam.	2,20	0,0603	305

29. Birisiyle konuşacakken konuşmaya karşımdaki kişinin başlamasını beklerim.	2,16	0,0603	305
30. Bir gruba/ topluluğa üye olmak benim için hep zor olmuştur.	2,11	0,0832	305

5.1. Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda, eğitim düzeyleri yüksek olan anne ve babaların demokratik tutumlara sahip olduğu tespit edilmiştir. Demokratik tutuma sahip anne-baba çocuklarının akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin yüksek olduğu ve sosyal kaygılarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Anne baba tutumunu demokratik olarak algılayan öğrencilerin ilgisiz, koruyucu, otoriter ve tutarsız algılayanlara göre sosyal kaygıları daha düşük olduğu bulunmuştur. Karakaş (2008) ve Baltacı'nın (2010) yaptıkları araştırmalarda demokratik anne baba tutumuna sahip bireylerin tutarsız, ilgisiz, koruyucu ve otoriter tutuma sahip olanlara göre daha az sosyal kaygı yaşadığı sonucu araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Ayrıca tutarsız ve ilgisiz anne-baba tutumlarının çocuklarının akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin düşük sosyal kaygı düzeylerinin ise yüksek olduğu bulunmuştur. Erkan'ın (2002) yaptığı çalışmada, sosyal kaygı düzeyi yüksek öğrencilerin ailelerinde demokratik tutum oranının düşük, koruyucu ve otoriter ana baba tutumları oranının yüksek olduğu; kaygı düzeyi düşük öğrencilerin ailelerindeki demokratik tutumların oranlarının yüksek, koruyucu ve otoriter tutum oranlarının düşük olduğu gözlemlenmiştir. Otoriter tutum sergileyen anne babaların çocuklarının, sosyal kaygı düzeyinin ve akademik başarılarının yüksek olduğu, koruyucu tutum sergileyen anne babaların çocuklarının da problem çözme becerilerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Gökçedağ (2001) akademik başarı ile otoriter tutum arasında negatif bir ilişki, demokratik tutum ile pozitif biri ilişki olduğunu; Özcan (1996) anne-babaların koruyucu ve baskıcı disiplinden uzaklaştıkça öğrencilerin akademik başarılarının olumlu yönde etkilendiği; Yılmaz (2007) algılanan ana baba tutumlarına göre akademik başarının en yüksek düzeyde demokratik tutumda ortaya çıktığı görülürken en düşük düzeyde ise izin verici/ihmalkâr tutumda olduğunu bulmuştur.

Ebeveyn tutumları ile depresyon (Akt. Erözkan, 2009) arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda (Düzgün, 1995; Flett, Hewitt, 2002; Meadows, Brown, & Elder, 2006; Öztürk, 1990; Sayiner, Köknel ve Turanlı, 2005) hatalı -otoriter, baskıcı, reddedici- ebeveyn tutumları ile depresyon arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Yapılan araştırmalar (Akt. Özcan, 2010), anne babalarının demokratik tutum içinde olmalarının çocukların daha az psikolojik belirti göstermelerine, benlik saygılarının daha yüksek olmasına, gizilgüçlerini geliştirmelerine, kendilerini daha az yalnız hissetmelerine ve sosyal kaygıyı daha az yaşamalarına imkân sağladığını göstermektedir (Kuzgun, 1973; Leary ve Kowalski, 1995; Haktanır ve Baran, 1998; Erkan, 2002; Ceral ve Dağ, 2005; Çeçen, 2008).

Anne babasının tutumunu orta ve yüksek düzeyde demokratik olarak algılayan ergenlerin kendilik algıları, anne babasını düşük düzeyde demokratik algılayan öğrencilere göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Anne babasının tutumunu orta ya da yüksek düzeyde demokratik bulan ergenler kendilerini daha olumlu olarak algılamaktadırlar. Çocuğun ihtiyaç ve gelişim düzeyinin dikkate alındığı, hoşgörü, anlayış ve sınırlamaların bir denge içinde olduğu aile ortamı çocukların gelişimi için önemlidir (Özcan, 2010).

Toplumun tüm kesimlerindeki ebeveynlerin çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgiye gereksinim duydukları, uygulanan çeşitli eğitim programlarının sonunda, sınırlı da olsa, anne-baba ve çocuk iletişimlerinin olumlu yönde değiştiği görülmüştür (Şahin ve Kalburan, 2009).

Batılı ülkelerde ebeveynlere yönelik çocuk gelişimi ve eğitimi konularındaki çalışmaların 1960'lı yıllarda başlatıldığı görülmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2005). Türkiye'de de bu konunun önemi anlaşılmış ve anne babaların her yönden daha sağlıklı çocuk yetiştirmeleri için başta üniversiteler olmak üzere, AÇEV (Anne-Çocuk Eğitim Vakfı)... vb. gönüllü kuruluşlar tarafından anne-babalara yönelik eğitim programları düzenlenmeye başlanmıştır.

Türkiye'deki eğitim seviyesinin düşüklüğü, insanların okuma alışkanlığının yetersizliği... vb. nedenlerle ebeveynler çocuklarını yetiştirirken daha çok geleneksel yöntemleri ve kulaktan dolma bilgiler yoluyla öğrendiklerini uygulamaktadırlar. Oysa her alanda bilgi patlamasının yaşandığı bir zamanda bu tür yöntemler ve bilgiler yetersiz kalmaktadır. Bu yüzden anne-babaların yeni bilimsel bulguların ışığında çocukların gelişim ihtiyaçları ile ilgili farkındalıklarını artıracak ve onların çocuklarıyla doğru iletişim kurmalarını sağlayacak çok çeşitli bilimsel çalışmalara gereksinim vardır. Büyük çaplı bu tür çalışmalar, Milli Eğitim Bakanlığı yoluyla gerçekleştirilebilir.

Tüm öğrenim kademelerinde çocukların anne babalarına yönelik çalışmalar özellikle okulöncesi eğitim düzeyinden başlanarak yapılabilir. Başta rehber öğretmenler olmak üzere ilgili diğer öğretmenler de belirli dönemlerde ve ihtiyaç duyuldukça çocukların içinde buldukları yaş dönemlerine göre gelişim ihtiyaçları ve diğer konularla ilgili, anne babalara duyarlılığı artırıcı eğitim verebilirler. Bu eğitim süreci ebeveynlerin çocuklarına uygun ortam oluşturmaları için önemli bir adım olacaktır. Anne-baba eğitimi giderek yaygınlaştırılmalıdır. Bu eğitim süreci alanında uzman kişilerle, eğitim kurumları ile işbirliği çerçevesinde yürütülmelidir. Bu eğitime katılımın oldukça yüksek olması ve verimin daha yüksek oranda olması için gerekli teşvikler yapılmalıdır. Eğitim sürecinin içerik kısmına, bireyin gelişim özellikleri, olumlu ve olumsuz anne-baba davranışları, davranış sonucu oluşan bireylerin özellikleri ve gelecekteki durumlarına örnekler dâhil edilmelidir. Anne-baba tutumlarından bireyi olumsuz etkileyen tutumlara karşı, okul rehberlik hizmetleri öğrencilerin velilerinin tutumlarını tespit etmeli ve bu durumun olumsuz yönlerini gidermek için önlemler almalı ve öğrencilere gerekli rehabilitasyon çalışmalarını yapmalıdır.

Anne babası ile iletişimi iyi olan ve gereksinimleri doğru şekilde karşılanan çocukların problem çözme becerilerinin yüksek, sosyal kaygı düzeylerinin az ve akademik başarılarının yüksek olduğunun araştırma bulgularıyla da desteklenmesi nedeniyle, anne babalara yönelik eğitim çalışmalarının yaygınlaştırılmasının yararlı olacağı açıktır.

KAYNAKÇA

- Altınköprü, T. (1999). *Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır?*, İstanbul: Hayat Yayınları.
- Aslan, Ç. (2001). "Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi." Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Baltacı, Ö. (2010). "Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı, Sosyal Destek ve Problem Çözme Yaklaşımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi." Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Basmacı, S. K. (1998). "Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerini Algılamalarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi." İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Malatya.
- Bingham, A. (1998). *Çocuklarda Problem Çözme Yeteneklerinin Geliştirilmesi*. (Çev. A. Ferhan OĞUZKAN), Ankara: Milli Eğitim Yayınevi, 2. Baskı. (Özgün kitap 1983'te yayımlandı.)
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1999). *Genel Öğretim Metotları*, İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- Ceral, S. ve Dağ, İ. (2005). Ergenlerde algılanan Anne Baba Tutumlarına Bağlı Benlik Saygısı, Depresiflik ve Genel Psikolojik Belirti Düzeyi Farklılıkları. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*.13(4): 233–241.
- Cüceloğlu, D. (1997). *İçimizdeki Çocuk*, İstanbul:Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (1997). *Yeniden İnsan İnsana*, İstanbul:Remzi Kitabevi.
- Çağdaş, A ve Seçer, Z. (2004). Anne Baba Eğitimi. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Çeçen, R. (2008). Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Anababa Tutum Algılarına Göre Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Yaz 2008, 6(3), 415–431.
- Düzgün, M. (1995). Lise öğrencilerinin psikolojik belirtileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkiler. Yayınlanmış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Erkan, Z. (2002). "Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeyleri, Ana-Baba Tutumları ve Ailede Görülen Risk Faktörleri Üzerine Bir Çalışma." Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Erkan, Z. (2002). Sosyal Kaygı Düzeyi Yüksek ve Düşük Ergenlerin Ana Baba Tutumlarına İlişkin Nitel Bir Çalışma. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Enstitü Dergisi/E Dergi* ISSI:13, 10 (10), 120-133. Web:<http://sosyalbilimler.cu.edu.tr/dergi/download/94.pdf?sc=063>
- Erozkın, A. (2009). İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinde Depresyonun Yordayıcıları *Elementary Education Online*, 8(2), 334-345, 2009. İlköğretim Online, 8(2), 334-345, 2009. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Fidan, N. (1985). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- First, M. B., Frances, M.D. & Pincus, M.D. (1999). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM-IV*, Washington DC.
- Flett, G. & Hewitt P.L. (2002). Perfectionism and maladjustment: An overview of theoretical, definitional and treatment issues. *Perfectionism: Theory, research, and treatment*, Editor: G. Flett & P.L. Hewitt, Washington DC: American Psychological Association.

- Freidland, N. & Keinan, G. (1999). The effects of stress, ambiguity, tolerance and trait anxiety on the formation of casual relationship, *Journal of Research of Personality*, 25, 3, 88-107.
- Gökçedağ, S. (2001). "Lise Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Kaygı Düzeyi Üzerinde Anne Baba Tutumlarının Etkilerinin Belirlenip Karşılaştırılması.", Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Haktanır, G., Aral, N., Alisinanoğlu, F., Baran, G., Başar, F., Köksal, A. ve Bulut, Ş. (1999). Türkiye'de Anne Baba Tutumu Araştırmalarına Genel Bakış. Cumhuriyet ve Çocuk. (Edt. B.Onur). 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi. A.Ü. Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara.
- Karakaş, Y. (2008). "Lise Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik Düzeyleri İle Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki." Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Kuzgun, Y. (1973). Ana Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi. Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt:5, Sayı:1.
- Leary, M. R. & Kowalski, R. M. (1995). *Social Anxiety*, New York, London: The Guildford Press.
- Mansell, W. & Clarck, M. D. (1999). How do I appear to others? Social anxiety and processing of the observable self, *Behaviour Research and Therapy*, 37, 3, 419-434.
- Meadows, S.O., Brown, J.S., & Elder, G.H. (2006). Depressive symptoms, stress, and support: Gendered trajectories from adolescence to young adulthood. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 93-103.
- Nezlek, J. B. (1999). Body image and day-to-day social interaction, *Journal of Personality*, 67, 2, 793-817.
- Özcan, H. (1996). "İlkokul Öğrencilerinin Özgüvenleri, Akademik Başarıları ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler." Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özcan, S. (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Haziran 2010. Cilt:VII, Sayı:1, 1-19 web:<http://efdergi.yyu.edu.tr>
- Öztürk, A. (2004). "Sosyal Kaygıya İlişkin Kendini Sunma Modeli." Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi
- Öztürk, İ. (1990). Ana-baba tutumlarının üniversite öğrencilerinin bağımsızlık duygularını anlama, yakınlık, başatlık, kendini suçlama ve saldırganlık düzeyine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, O. (2004). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, Ankara: Feryal Matbaası.
- Palancı, M., (2004). "Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Problemlerini Giderebilmeye Yönelik Gerçeklik Terapisi Oryantasyonlu Bir Yardım Modelinin Geliştirilmesi.", Yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Sayiner, B., Köknel Ö., & Turanlı, M. (2005). Lise öğrencilerinin ana-baba tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sonmaz, S. (2002). "Problem Çözme Becerisi İle Yaratıcılık ve Zekâ Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.", Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, F. T. ve Kalburan, N. C. (2009). Aile Eğitim Programları ve Etkililiği: Dünyada Neler Uygulanıyor?. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 1 (25), 1-12.
- Taylan, S. (1990). "Hepner'in Problem Çözme Envanterinin Uyarlama Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışmaları.", Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- WHO. (1993). *The ICD-10 Classification of Mental and Behavioral Disorders*, Geneva: World Health Organization (ICD-10 Ruhsal ve Davranışsal Bozuklukların

- Sınıflandırılması*), (Çevirenler: Çuhadaroğlu F., Kaplan İ., Özgen G., Öztürk O., Rezaki M. ve Uluđ B.), Medikomat, Ankara, (Özgün kitap 1993’de yayımlandı.)
- Yapıcı, M. (2004). *Okul ve İnsan*, Ankara: Ocak Yayınları.
- Yapıcı, Ş. ve M. Yapıcı (2005). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 14. Basım.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 7. Basım.
- Yılmaz, Y. (2007). “Anne-Baba Tutumları ile İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.”Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.